

Nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés és együttműködés Romániában

Az 1875. évi párizsi földrajzi kongresszuson már felvetették, hogy minden országban szükség van a földrajzi, geológiai és csillagászati szakirodalom kölcsönzésének központi szervezetére. Ezután alakult meg 1876-ban Romániában is a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési iroda. A *Román Nemzeti Csereközpont* a Meteorológiai Intézet keretében kezdte meg tevékenységét, és csak 1916-ban került át az Akadémiai Könyvtárhoz.

1956-ban a Nemzeti Csereközpont a Központi Állami Könyvtár (ma *Nemzeti Könyvtár*) része lett. 1989-ben a Nemzeti Könyvtárban szétválasztották a Nemzeti Csereközpontot és a Nemzetközi Kölcsönzési Irodát. Ezenkívül az *Akadémiai Könyvtár* és a *Központi Egyetemi Könyvtár* is folytat nemzetközi kölcsönzést a nemzetközi cserevel foglalkozó részleg keretében, elkülönítve az országon belüli könyvtárközi kölcsönzéstől.

Az ország nehéz gazdasági helyzete miatt csak ez a három könyvtár végez nemzetközi könyvtárközi kölcsönzést egész Románia számára. Mindhárom a fővárosban található, és mindegyikben egy-egy főállású, egyetemet végzett könyvtáros végzi a külföldre irányuló és a külföldről érkező kérések teljesítését. Hátrányt jelent, hogy biztonsági okokból személyesen kell a kért kiadványokért Bukarestbe menni, és oda visszavinni őket. A Központi Egyetemi Könyvtár és az Akadémiai Könyvtár saját olvasóinak kéréseivel foglalkozik, a többi igény teljesítése a Nemzeti Könyvtárra hárul.

A román könyvtári rendszerben a könyvtárat a fenntartó finanszírozza: a Nemzeti Könyvtárat a Kulturális Minisztérium, a Központi Egyetemi Könyvtárat az Oktatási Minisztérium, az Akadémiai Könyvtárat pedig a Román Akadémia. A Nemzeti Könyvtár saját költségvetéséből 1997-ig évi 10 000 dollárt tudott félretenni a nemzetközi kölcsönzésre, azóta csak a Soros-alapítvány 5000 dolláros pályázati pénzéből gazdálkodhatnak. Az összeg felét a British Library Document Supply Centre-be utalták át, ahová a legtöbb kérést küldik.

Az elmúlt hét év során a három könyvtár együtt évente átlag 800 hazai kérést továbbított külföldre, és 300 külföldi kérést teljesített. Egy külföldről kapott dokumentum átlagos költsége 10 dollár, miközben az érvényben lévő törvények szerint a könyvtáraknak be kell szolgáltatniuk a külföldről valutában kapott bevételeket.

Az információhoz való hozzáférés ingyenességét előíró politika miatt a Nemzeti Könyvtárnak nincs legális eszköze ahhoz, hogy szolgáltatásaiért pénzt kérjen. Ezért bevezette, hogy fix összegre szóló, nemzetközi válaszkuponok formájában téríteti meg a külföldi kölcsönzést. Mindhárom könyvtárra vonatkozik, hogy megrendelést csak intézményektől fogadhatnak el. Az egységesen bevezetett, könyvkeneti 10 dollárt és a folyóiratcikkenkénti 5 dollárt a kutatóintézetek, nem a kutatók fizetik. A Nemzeti Könyvtár elfogadta az IFLA utalványrendszerét, ami elfogadható megoldásnak látszik a fizetési problémák kiküszöbölésére.

Mivel a román központi katalógus még csak készülőben van, a kötelepéldány-rendszeren keresztül hét nagy könyvtárba eljutó román könyvekről a *nemzeti bibliográfia* ad eligazítást. A Nemzeti Könyvtár adja ki a külföldi könyvek központi katalógusát, a külföldi időszakos kiadványok központi kézikönyvét, és a Nemzeti Könyvtárban található kéziratok és ősnymtatványok katalógusát is. Emellett számos könyvtár teszi közzé katalógusát a nemzetközi csere számára.

Míg a nyugati partnerekkel elsősorban anyagi nehézségek vannak, a keletiekkel a nyelvi akadályok és a hivatalos szerződések hiánya okoz gondot. Románia legsegítőkészebb, leggyorsabb és legkorrektebb kölcsönzési partnere az Országos Széchényi Könyvtár.

Központi katalógus hiányában a kiadványok gyorsabb megtalálását az Internet segíthetné, de valójában a vonalaski túlterheltek, és sem a Nemzeti, sem az Akadémiai Könyvtárban lévő könyvtárközi kölcsönzési részlegnek nincs saját számítógépe. Több külföldi könyvtártól ugyan kaptak mikrofilmlepus katalógusokat, ezekhez azonban nincsenek olvasókészülékek.

A román könyvtárpolitika mind ez ideig azt az elvet vallja, hogy a könyvtárak elsősorban a könyvek letéteményesei, és nem információszoolgáltató intézmények. Ennek az elavult vezetési hozzáállásnak a megváltoztatásához néhány lelkes könyvtáros kevés, az IFLA támogatása szükséges.

/CONSTANTIN, O.: International interlibrary lending activity in Romania and co-operation with other countries. = *Interlending & Document Supply*, 26. köt. 3. sz. 1998. p. 115–118./

(Krizsma Judit)